

Mektuplarda yaşamak

Önce Behçet Necatigil'in Mektuplar'ı (1989/2001) yayımlanmıştı. Onun ardından karısıyla mektuplaşmaları Serin Mavi (1999-2017) geldi. Ondan Kâmuran Şipal'le yazışmalarını içeren Dar Bir Çamber İçinde (2018) geldi. Alman, Avusturyalı akademisyenlerle karşılıklı mektupları ise Tercümemi Nasıl Buldunuz? (2022) adını taşıyor. Onlara, Necatigil'e yazarların gönderdiği mektuplardan oluşan Şiirinin Tadına Geç Vardım (YKY, 2023) katıldı.

Mektup, duygu tarihinin ansiklopedisidir. Ona gönderilenler, kitabın 265-307 sayfalarında yer alan Necatigil'in yazarlara gönderdikleri irdelendiğinde yazışmaların neden bir "duygu ansiklopedisi" olduğu anlaşılacaktır.

NECATİGİL'LE TANIŞMA

Yaşamı boyunca, şiirler yazarak, çeviriler yaparak, yazınsal alanı aydınlatan kitaplar hazırlayarak bir an olsun gözünü satırlardan ayırmamıştır Necatigil. Düzenli yaşamı, yuvasına bağlılığı, arı gibi çalışması, zamanı değerlendirmedeki özeniyle genç kuşaklarca örnek alınacak bir yazar olmuştur.

İnsanın iç dünyasını duyumsaması, doğayı algılayan gözlemleri, şiir dünyasına yenilikler katan yalın anlatımıyla, dilimizi şiir diline dönüştürmenin de kutupyıldızıydı.

Şiirinin Tadına Geç Vardım'ın 19'uncu sayfasında yer alan mektubumda anlattığım gibi, onunla ilk kez, Ankara'da 1966 yılında Türk Dil Kurumu Asil Üyeliği'ne seçildiği gün bir araya gelmiştik. O gün fotoğrafını çekmiştim.

İkincisinde, Almanya'ya gitmek işlemlerini izlemek için gelmişti Ankara'ya. Kitabın 24-26 sayfalarında mektupları bulunan Ali Püsküllüoğlu'yla birlikte onunla birlikte olmuştuk.

Cebimde taşıdığım fotoğrafı ona sunup, iyi çekemediğimi açıklarken, "Makinenin, daha çok da benim kusurlarımı, 'Kuş' şairinin başlayacağını umuyorum. Kuş derken aynı zamanda Türk şiirinin de içimde sese dönüştüğünü duyumsuyorum. Çok az şiirde, 'Kuş'ta yaratılan ses zenginliğini ve kelime çeşitliğini gördüm. 'Kuş'la köklü şiirinizi bir kez daha ortaya koymuş oluyorsunuz. En büyük şiir yılların izini taşıyan şiirdir. 'Kuş'ta bunu buldum" demiş, şiirin ilk dördlüğünü ezbere okumaya başlamıştım: "Vurur gurbetteki kuş pencere pervazına/ Şefkatli bir ekmek kırıntısı/ İyi kalpli bir kız/ Al git, al git, al git!"

KİŞİLİK YALINLIĞI

Behçet Necatigil adı geçince, belleğimde Shakespeare'in Othello'da geçen şu sözü sıralanır belleğimde: "Yaşayıp durduğun şu ortamda, öyle şatafatlı elbise giyip böbürlenme. Kibir ve gurur bütün saltanatları devirir, alçak gönüllü ol, köhne cüppeni üstüne çek!" Her söz başka sözleri çağırıştırır, ona Hamlet'te, oğlu Leartes'i Fransa'da öğrenime gönderen Saray Nazırı Polonius'un öğüdü-nü anımsarım:

"Elbisenin kumaşı ağır olsun, ama gösterişli olmasın! Ne borç ver, ne borç al, hem parandan, hem dostumdan olursun!" Onlara halk ozanı Teslim Abdal'ın şu dizesini de ekliyorum: "Gel ha gönül havalanma/ Engin ol gönül engin ol".

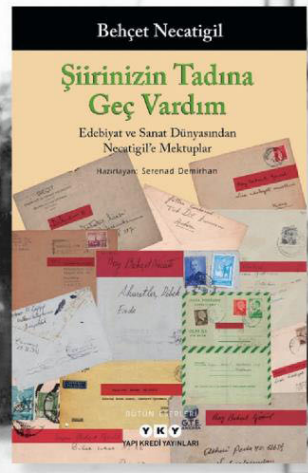
Bu sözler Necatigil'in yalnızca kişilik özelliğini değil, onun görüntülerden arındırdığı iç dünyasını, şiirini abartısız kılan sevecen üslup yalınlığını da yansıtır. Örneğin ilk dördlüğünü alıntıladığım "Kır Sarkısı"nın özünde yatan, sanki bütün şiirlerinin kaynağıdır:

"Tam otların sarardığı zamanlar,/ Yere yüzükoyun uzanıyorum / Toprakta bir telâş, bir telâş/ Karıncalar öteden beri dostum."

NECATİGİL'DEN KÜFLÜ'YE...

Önsöz'ü yazan Ayşe Sarısayın'la, kitabı hazırlayan Serenad Demirhan, "Bu mektuplarda Necatigil'in dostluklarının, kendinden önceki ve sonraki kuşaklarla ilişkilerinin yanı sıra dönemin edebiyatçılarının birbiriyle fikir alışverişlerini, çalışma düzenlerini ve alışkanlıklarını görmek de mümkün" diye açıklıyor.

Örneğin Necatigil, kitaplarının basıldığı Bilgi Yayınevi'nin sahibi

Ahmet Tefvik Küflü'ye gönderdiği bir mektubunda, özeleştirisini yaparak şatafattan uzak, gönül enginliğini sezdiriyor:

"Hakkımda belirttiğiniz teveccühler de ayrıca düşündürdü beni. O dediğiniz kişi olmayı çok isterdim; ne yazık ki kendimi aldattamıyorum; dağınık çabalara ciddi çalışmalar gözüyle bakamadığım için gönlüm hiçbir zaman rahat olmadı. - Ankara'da daha ilk tanışmamızda ayak üstü, Alangu'dan cesaret alarak, benim radyo oyunlarını basıp basmayacağınızı soruşum cidden yersizdi. Bu bencilliğime sonradan pişman oldum, en azından bir görgüsüzlüktü bu; özür dilerim."

Bu satırları aktarırken neredeyse sesimi yükseltip yazarlar, yayıncılar, özel ya da iş mektubu yazarlar kafalarına kazısın diye sesimin olanca gücüyle "İşte insan!" diye bağıracaktım...

ATTİLÂ'DAN NECATİGİL'E...

Attilâ İlhan'ın 8.9.1975 günlü mektubunda yazar-basımevi ilişkisini, Necatigil'in basılacak yapıtlarını geciktirmeden gönderdiğini, kitabının daha basılmadan beğenilecek düzeyde çıkacağını, onun duyuma dayanan birtakım kuşularını ortadan kaldıracak gelişmeleri dile getirmesi Attilâ İlhan'ın insancıl yanına bağlanmalı:

"Aziz Ağabeyim,

Mektubunu ve kitabın müsveddesini aldım, gösterdiğin çabukluğa ve ilgiye ne kadar teşekkür etsem azdır, biz de elden yapıp onu güzel bir kitap halinde çıkarmaya çalışacağız, umarım memnun olacaksınız. Dizgi özelliklerine gerekli özen gösterilecektir, kaygılanma. (...) Başkaca aklını kurcalayan ne varsa bana yazabilirsiniz. Seni gereğince aydınlatmaya çalışırım. (Hiçbir yanlış anlama, ya da anlam çıkarma yok, bizim burada daha rasyonel bir düzende çalışıyoruz, işi, o türlü duygusal çalkantılardan kurtarmaya aşağı yukarı muvaffak olduk.)

En içten sevgi ve saygılarımı iletirim.

Nice kitaplara.

Attilâ İlhan"

Bu uygarca yazışmaya, "incelikler senfonisi" demek geçti içimden... ■